

Repensant la salut mental comunitària

Lucía Artazcoz

A: 11a JORNADA XARXA A DEBAT. SALUT MENTAL COMUNITÀRIA:

Cap a unes pràctiques emancipadores

Barcelona, 26 de gener de 2024

Guió

Revisió de conceptes

La salut mental comunitària vista des de fora

La salut comunitària aplicada a la salut mental

Acostant els dos paradigmes

Revisant conceptes

- La **salut comunitària** és un projecte **col·laboratiu**, **intersectorial** i **multidisciplinari** que usa abordatges de **salut pública**, desenvolupament **comunitari** i **intervencions basades en l'evidència** per implicar i treballar amb les comunitats de manera adequada als seus valors culturals per **optimitzar la salut i la qualitat de vida de les persones** (Goodman et al. 2014)
- Els **abordatges intersectorials** són enfocaments **col·laboratius**, que poden implicar diversos ministeris, agències governamentals, organitzacions no governamentals, parts interessades rellevants i altres grups, amb l'**objectiu comú d'abordar un problema particular**. Atesa la capacitat dels enfocaments intersectorials per **abordar els factors socials i econòmics** que influeixen en la salut, inclosos els **determinants socials de la salut** que no operen només en el sector de la salut, és evident per què els enfocaments intersectorials han estat àmpliament reconeguts com a **necessaris per millorar la salut i el benestar** (Amri et al. 2022)

Goodman, R. A., Bunnell, R., & Posner, S. F. (2014). What is "community health"? Examining the meaning of an evolving field in public health. *Preventive medicine*, 67, S58-S61.

Amri, M., Chatur, A., & O'Campo, P. (2022). An umbrella review of intersectoral and multisectoral approaches to health policy. *Social Science & Medicine*, 115469.

Obstacles per a l'acció intersectorial en salut comunitària

- Manca de visió compartida entre sectors
- Manca de finançament
- Manca de lideratge polític
- Manca de rendició de comptes, no s'avalua
- Indicadors i dades insuficients i no disponibles
- ...I desconfiança

Amri, M., Chatur, A., & O'Campo, P. (2022). An umbrella review of intersectoral and multisectoral approaches to health policy. Social Science & Medicine, 115469.

The mental health system's best kept secret: Community mental health

Mental health support that you can get outside of hospitals and doctors' offices has existed for decades, but you might not know about it. It's called **community mental health**, and it supports people's wellbeing **before, during** and **after** medical care.

> Community mental health: the basics

Preventing mental health problems

Community mental health helps keep people from getting sick in the first place. This might include **coaching**, programs and courses that help people manage their mental health. It can also include **campaigns that change attitudes about mental illness**, because mental health is simply part of health. Community mental health also means everyone has **safe housing, food on the table and enough money coming in**, because our basic needs are key to mental health.

Strengthening our mental health

Our bodies are healthier when we eat and sleep well, and exercise. Mental health also needs that same level of care. This means **teaching children how to manage feelings and to recognize when they're not doing well**. It means that work is a place that protects our mental health and doesn't harm it. It means teaching people how to **deal with stress**.

Responding to crisis

Community-run crisis and distress lines and mobile crisis teams are trained to help prevent mental health crises. These teams are made up of **trained mental health care providers** and are dispatched instead of or alongside police.

Alongside medical care

Community-based therapies, supports, and education — delivered one-on-one or in groups, virtually or in-person — can **work together with the care you get from a psychiatrist or doctor**. They are free and can be led by people with lived experience of a mental illness, or a substance use disorder or addiction.

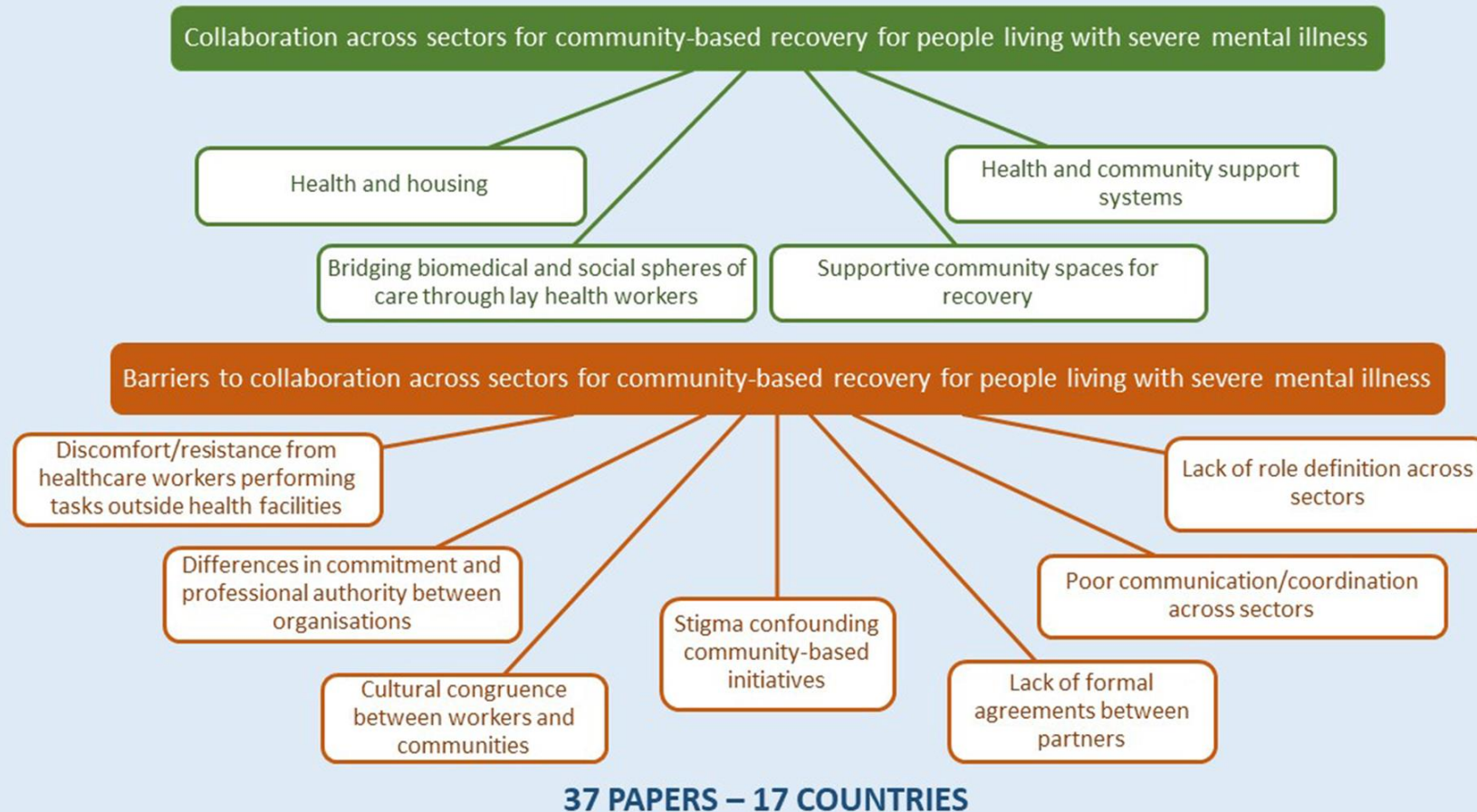
Keeping people well

People need **ongoing care that the current healthcare system isn't set up to offer**. That's where social workers, mental health workers, and peer supporters come in. They can **provide one-on-one support to help people get well — and stay well**. This can include counseling, teaching life skills, and linking people to who and what they need to get better.

All of this is
"community mental health" and it's key
to our mental health.

Aim: To identify and describe multi and intersectoral approaches underpinning community-based severe mental illness recovery interventions in LMICs

2023

Vol. 42

CANADIAN JOURNAL OF
COMMUNITY MENTAL HEALTH

REVUE CANADIENNE DE SANTÉ
MENTALE COMMUNAUTAIRE

Espais d'integració

- Hill, T. G., Heyland, L. K., Keddy, S., Kaser, A., & Langley, J. E. (2023). Identifying Characteristics of Community-Embedded Positive Mental Health Promotion Programs: An Integrative Review. *Canadian Journal of Community Mental Health*, 42(3), 55-79.

Intervencions comunitàries per promoure la salut mental i l'equitat social

- **Definició:** Les intervencions comunitàries són aquelles que impliquen **actuacions multisectorials** i els **membres de la comunitat** com a part integral de la intervenció i/o ofereixen serveis en entorns comunitaris
- **Conclusions:** Hi ha evidències de l'eficàcia de les intervencions comunitàries per millorar la salut mental i alguns resultats socials a nivell socioecològic. Els estudis indiquen la importància del **manteniment dels recursos i la formació** per mantenir els resultats a llarg termini, l'atenció explícita a l'**ètica** i els processos per fomentar **associacions equitatives i la reforma de les polítiques per donar suport a les col·laboracions sostenibles salut-comunitat**

Fases per a la implementació d'una estratègia de salut comunitària (Barcelona salut als barris)

Fase 1. Cerca d'aliances

Cerca d'aliances a nivell polític i amb els agents que poden tenir una influència sobre la salut i els seus determinants i establiment d'un grup motor al territori.

Fase 2. Coneixement de la situació

Anàlisi quantitativa i qualitativa de les necessitats en la salut i els seus determinants així com dels actius en salut del territori.

Fase 3. Pla d'acció: Priorització, disseny i implantació de les intervencions

Priorització participativa de les necessitats en salut, cerca bibliogràfica de les intervencions efectives i implantació de les intervencions.

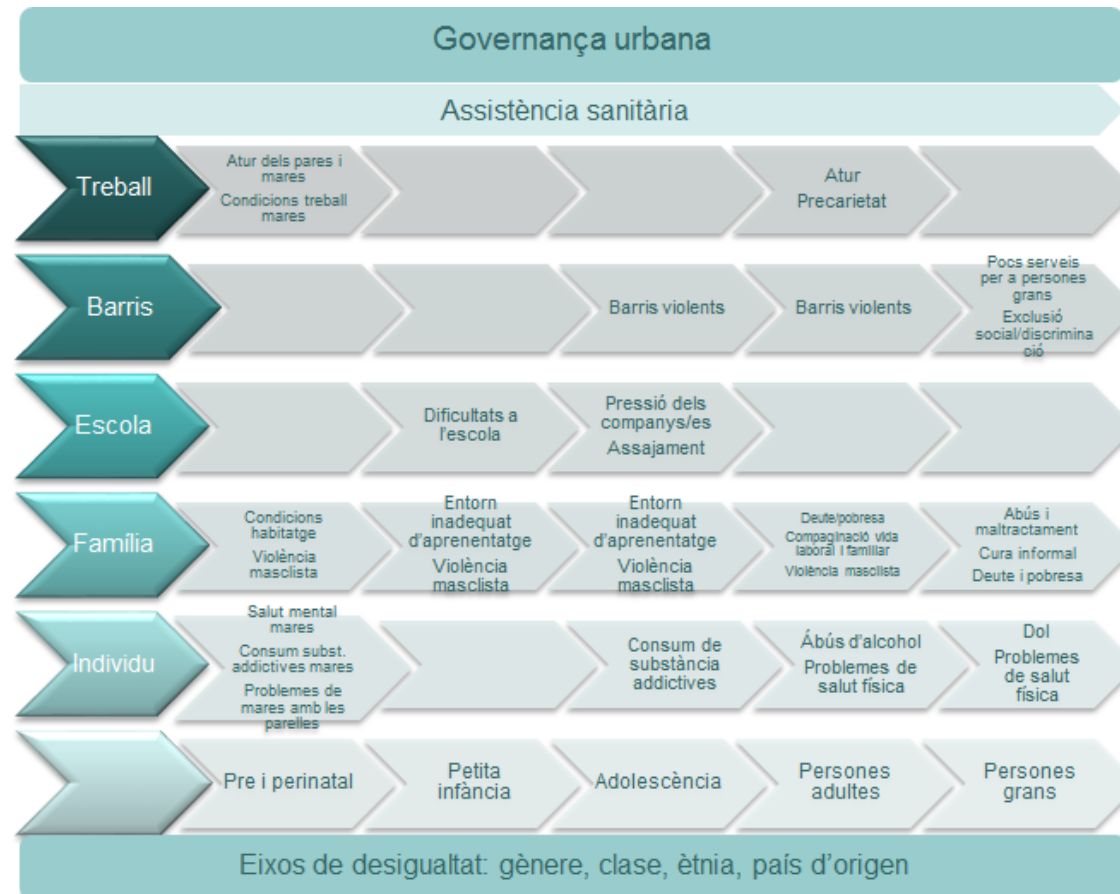
Fase 4. Seguiment i avaluació

Avaluació de procés i de resultats de totes les intervencions.

Fase 5. Manteniment

Sostenibilitat de les actuacions i dinàmiques endegades, preferentment amb els recursos propis del territori.

Pla de salut mental de Barcelona: marc conceptual

La importància de l'avaluació

Effectiveness of a parent-training program in Spain: reducing the Southern European evaluation gap

Noelia Vázquez^{a,b,*}, M. Cruz Molina^a, Pilar Ramos^a, Lucía Artazcoz^{a,c,d,e}

^a Public Health Agency of Barcelona, Barcelona, Spain

^b Department of Research Methods and Diagnostics in Education, University of Barcelona, Barcelona, Spain

^c Institute of Biomedical Research Sant Pau, Barcelona, Spain

^d CIBER of Epidemiology and Public Health (CIBERESP), Spain

^e Department of Experimental and Health Sciences, University of Pompeu Fabra, Barcelona, Spain

Gac Sanit. 2019;33(1):10–16

Efectividad de un programa de educación parental en España: reducir la brecha en cuanto a evaluación en el sur de Europa

R E S U M E N

Objetivo: Se introdujo y evaluó el Programa de Habilidades Parentales para familias a fin de: 1) examinar las diferencias en cuanto a habilidades parentales, apoyo social, comportamientos infantiles y estrés parental preintervención, inmediatamente después y 6 meses después de la intervención, y 2) identificar los mecanismos que explican los cambios generados por la intervención para las cuatro variables examinadas.

Método: Estudio cuasiexperimental con pre (T0), post (T1) y seguimiento (T2), sin grupo control, complementado con un estudio cualitativo. Variables: apoyo social, habilidades parentales, estrés parental y comportamientos infantiles. Completaron el cuestionario pre y post 216 padres/madres, y 130 el de seguimiento. Treinta y nueve profesionales y 34 padres/madres participaron en 17 entrevistas y cinco grupos de discusión.

Resultados: Comparado con T0, las cuatro variables mejoraron significativamente en T1. El 76% de los participantes mejoraron las habilidades parentales y el 61% el apoyo social. El 56% redujo los comportamientos infantiles negativos y el 66% el estrés parental. Las variables mantuvieron significativa la mejora en T2. Padres/madres y profesionales describieron cambios en las cuatro variables tras participar en el Programa de Habilidades Parentales. Surgieron subcategorías tras el análisis discursivo.

Conclusiones: Este estudio describe efectos positivos en la parentalidad de los participantes en un programa de educación parental español, siendo este un país donde la introducción y la evaluación de este tipo de programas son incipientes.

Avaluació

Avaluació

Què són els programes de Lleure saludable?

Són intervencions comunitàries amb l'objectiu de promoure el lleure saludable, la inserció laboral i millorar la salut emocional a joves de barris desafavorits

Confiança en les amistats

Augmenta el percentatge de joves que confien en els seus amics i amigues

Millora significativament el benestar emocional de la joventut

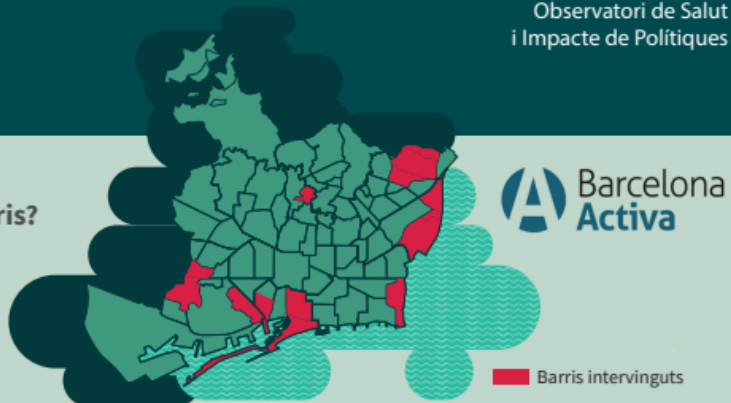
Augmenta el percentatge de persones joves que treballen

AVALUACIÓ DEL PROGRAMA TREBALL ALS BARRIS

Observatori de Salut
i Impacte de Polítiques

Què és Treball als Barris?

És un programa d'inserció laboral personalitzat i adaptat als recursos del barri, implementat per Barcelona Activa

Barcelona
Activa

Barris intervinguts

Abans

Després

Millora la salut mental
i disminueix el consum
de medicaments relacionats,
com els ansiolítics o antidepressius

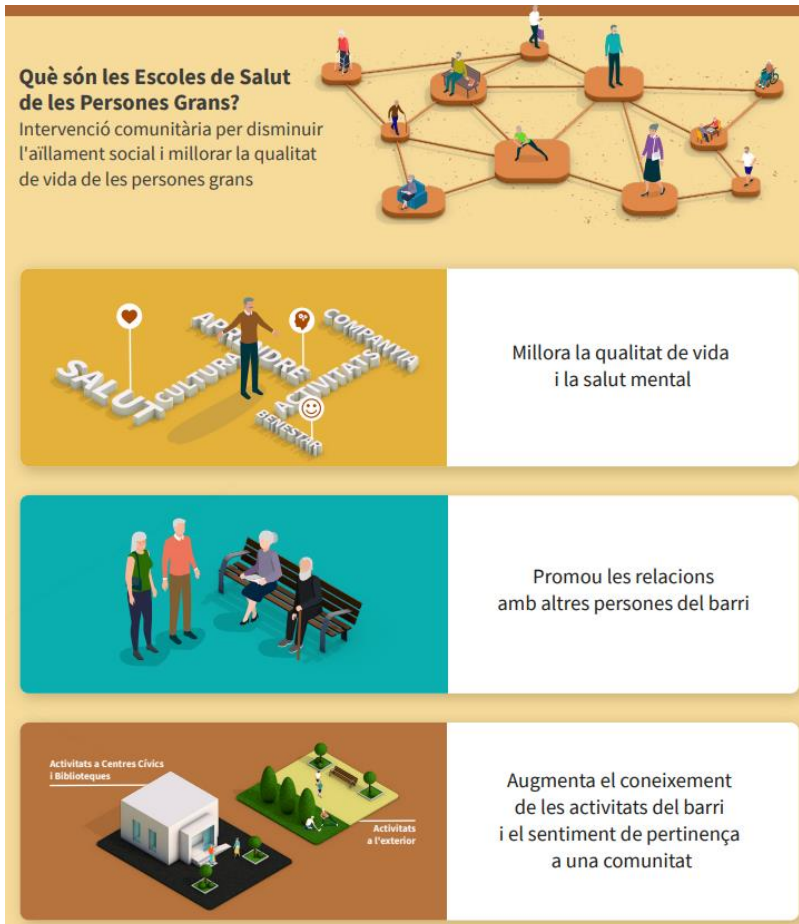
Genera una rutina diària
i augmenta la xarxa social

Les persones usuàries valoren
molt positivament
l'acompanyament personalitzat

Avaluació

- González-Marín, P., Puig-Barrachina, V., Bartoll, X., Cortés-Franch, I., Malmusi, D., Clotet, E., Artazcoz, L & Borrell, C. (2020). Employment in the neighborhoods of Barcelona: health effects of an active labor market program in Southern Europe. [Journal of Public Health](#), 42(4), e532-e540.
- Puig-Barrachina, V., Malmusi, D., Artazcoz, L., Bartoll, X., Clotet, E., Cortés-Franch, I. & Borrell, C. (2020). How does a targeted active labour market program impact on the well-being of the unemployed? A concept mapping study on Barcelona "Employment in the Neighbourhoods". [BMC public health](#), 20(1), 1-16.
- Puig-Barrachina, V., Giró, P., Artazcoz, L., Bartoll, X., Cortés-Franch, I., Fernández, A., ... & Borrell, C. (2020). The impact of active labour market policies on health outcomes: a scoping review. [European Journal of Public Health](#), 30(1), 36-42.

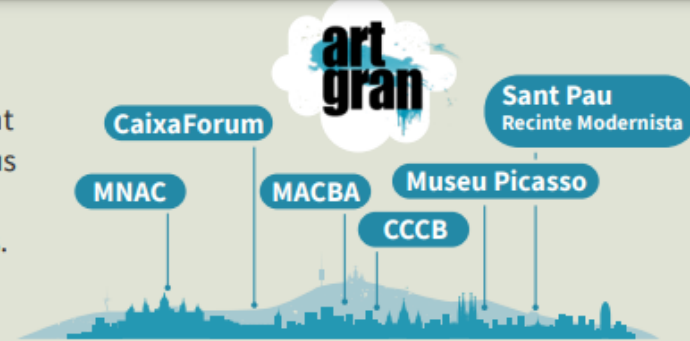

- Lapena, C., Continente, X., Sanchez Mascunano, A., Pons Vignes, M., Pujol Ribera, E., & López, M. J. (2020). Qualitative evaluation of a community-based intervention to reduce social isolation among older people in disadvantaged urban areas of Barcelona. [Health & Social Care in the Community](#), 28(5), 1488-1503.
- López, M. J., Lapena, C., Sánchez, A., Continente, X., & Fernández, A. (2019). Community intervention to reduce social isolation in older adults in disadvantaged urban areas: study protocol for a mixed methods multi-approach evaluation. [BMC geriatrics](#), 19, 1-8.

art gran

Què és el programa Artgran?

És una intervenció que es duu a terme durant 10 setmanes un dia a la setmana en 6 museus i centres culturals de la ciutat amb l'objectiu de disminuir la solitud de les persones grans.

Capacitat per
fer activitats
quotidianes

Millora de manera
significativa la capacitat
per fer activitats quotidianes

Millora el
sentiment
d'alegria

El sentiment d'alegria
millora significativament

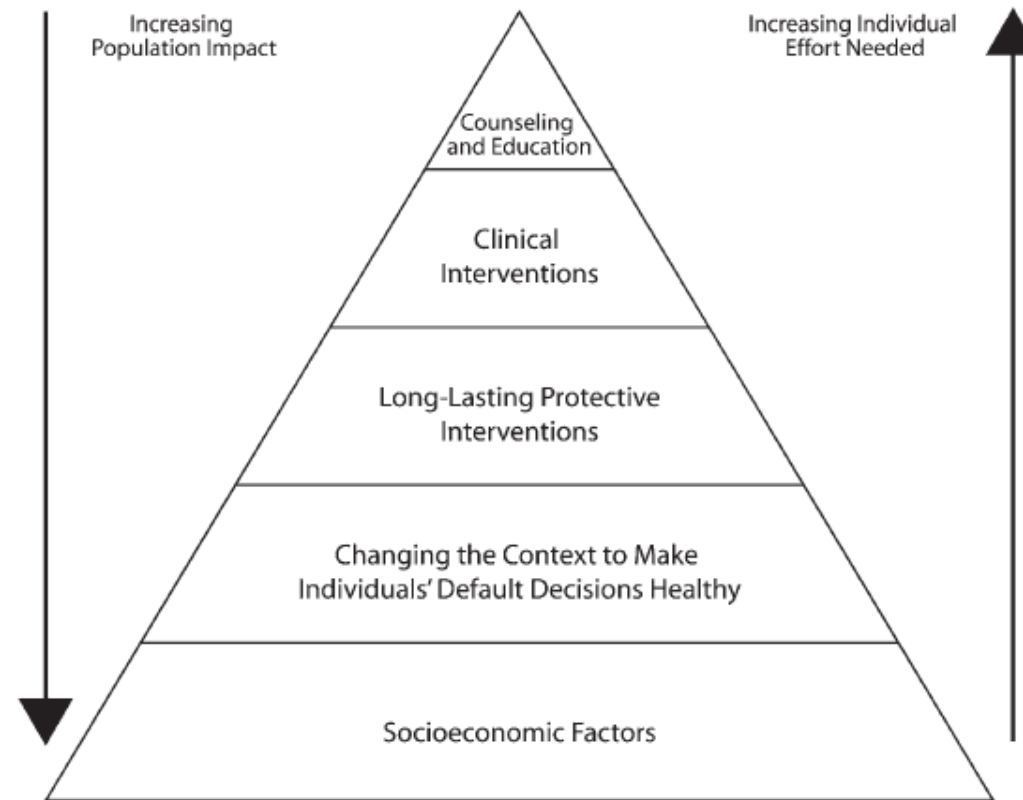
Disminueix significativament
el percentatge de persones
que es senten soles

Avaluació

Acostant el marc de la salut comunitària a la salut mental comunitària

- La salut comunitària posa l'accent en la salut i els determinants socials de la salut
- La salut mental comunitària se centra en els problemes de salut mental
- Hi ha un espai per abordar el continu de la salut mental – malaltia mental que es pot beneficiar de l'acció comunitària basada en la intersectorialitat, participació comunitària, intervencions basades en l'evidència i avaluació

La piràmide de l'impacte en la salut

Frieden, T. R. (2010). A framework for public health action: the health impact pyramid. *American journal of public health*, 100(4), 590-595.

Repensant la salut mental comunitària

Lucía Artazcoz

A: 11a JORNADA XARXA A DEBAT. SALUT MENTAL COMUNITÀRIA:

Cap a unes pràctiques emancipadores

Barcelona, 26 de gener de 2024